

Roman Brilej

OMEGA 1

Linearna funkcija, geometrija v ravnini

Zbirka nalog za matematiko v 1. letniku
gimnazijskega izobraževanja

Ljubljana 2014

Kazalo

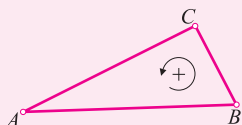
1	Linearna funkcija	5
1.1	Pravokotni koordinatni sistem v ravnini	6
1.2	Razdalja med dvema točkama	12
1.3	Ploščina in orientacija trikotnika	15
1.4	Realna funkcija	18
1.5	Graf realne funkcije realne spremenljivke	23
1.6	Injektivnost, surjektivnost, bijektivnost	27
1.7	Linearna funkcija	32
1.8	Linearna enačba	39
1.9	Linearna neenačba	42
1.10	Enačba premice	45
1.11	Sistem dveh linearnih enačb	52
1.12	Sistem treh linearnih enačb	57
1.13	Naloge za ponavljanje	61
2	Geometrija v ravnini	65
2.1	Osnovni pojmi	66
2.2	Skladnost in merjenje kotov	74
2.3	Preslikave v ravnini	80
2.4	Trikotnik	89
2.5	Krog in krožnica	92
2.6	Štirikotnik in pravilni n -kotnik	96
2.7	Podobnost	101
2.8	Naloge za ponavljanje	107
	Rešitve	109

Z zvezdico (*) so označene zahtevnejše naloge.

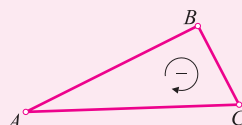
1.3 Ploščina in orientacija trikotnika

Trikotnik ABC je **pozitivno orientiran**, če si sledijo oglišča A , B in C v nasprotni smeri gibanja urnega kazalca. Če si oglišča sledijo v smeri gibanja urnega kazalca, je trikotnik **negativno orientiran**.

pozitivno orientiran trikotnik

negativno orientiran trikotnik

Ploščina S trikotnika z oglišči $A(x_1, y_1)$, $B(x_2, y_2)$ in $C(x_3, y_3)$ je:

$$S = \frac{1}{2}|D|, \quad D = \begin{vmatrix} x_2 - x_1 & y_2 - y_1 \\ x_3 - x_1 & y_3 - y_1 \end{vmatrix} = ((x_2 - x_1)(y_3 - y_1) - (x_3 - x_1)(y_2 - y_1))$$

Izrazu D pravimo determinanta. Trikotnik je pozitivno orientiran natanko takrat, ko je $D > 0$ in negativno orientiran, ko je $D < 0$. Če je $D = 0$, ležijo točke na isti premici (so **kolinearne**).

65. Izračunaj determinanto:

$$\begin{array}{llll} \text{a)} \begin{vmatrix} 4 & 2 \\ 3 & 5 \end{vmatrix} & \text{b)} \begin{vmatrix} 2 & -3 \\ -1 & 4 \end{vmatrix} & \text{c)} \begin{vmatrix} -4 & 7 \\ -2 & 1 \end{vmatrix} & \text{d)} \begin{vmatrix} -2 & 1 \\ -1 & 2 \end{vmatrix} \\ \text{e)} \begin{vmatrix} -4 & -2 \\ 14 & 7 \end{vmatrix} & \text{f)} \begin{vmatrix} \frac{1}{2} & -\frac{2}{3} \\ 3 & 1 \\ \frac{3}{4} & \frac{1}{3} \end{vmatrix} & \text{g)} \begin{vmatrix} \sqrt{2} & 1 + \sqrt{2} \\ 2 - \sqrt{2} & 1 - \sqrt{2} \end{vmatrix} & \\ \text{h)} \begin{vmatrix} a - b & a + 1 \\ a - 1 & a + b \end{vmatrix} & & & \end{array}$$

66. Poišči tak x , da bo determinanta enaka 0:

$$\begin{array}{llll} \text{a)} \begin{vmatrix} x & 3 \\ 4 & 2 \end{vmatrix} & \text{b)} \begin{vmatrix} 1 & -2 \\ x & 4 \end{vmatrix} & \text{c)} \begin{vmatrix} 3 & x - 1 \\ 9 & -6 \end{vmatrix} & \\ \text{d)} \begin{vmatrix} x & 4 \\ x + 2 & 12 \end{vmatrix} & \text{e)} \begin{vmatrix} -4 & 2 \\ 1 - 2x & 2 + x \end{vmatrix} & \text{f)} \begin{vmatrix} 2x + 1 & 3 - x \\ -1 & 2 \end{vmatrix} & \\ \text{g)} \begin{vmatrix} x + 1 & 8 \\ 1 & x - 1 \end{vmatrix} & \text{h)} \begin{vmatrix} x + 2 & x - 2 \\ 2x + 1 & x - 1 \end{vmatrix} & & \end{array}$$

67. Reši enačbo:

$$\text{a)} \begin{vmatrix} x & 2 \\ -x & 3 \end{vmatrix} = -10 \qquad \text{b)} \begin{vmatrix} x + 1 & x - 3 \\ -1 & 2 \end{vmatrix} = 11$$

$$\text{c) } \begin{vmatrix} x+2 & x-1 \\ x+1 & x-3 \end{vmatrix} = 2$$

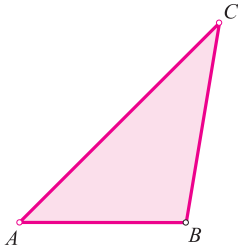
$$\text{d) } \begin{vmatrix} x-3 & x \\ x-1 & x+2 \end{vmatrix} = -6$$

$$\text{e) } \begin{vmatrix} 2x-1 & 3-x \\ 2x+1 & 1-x \end{vmatrix} = -6$$

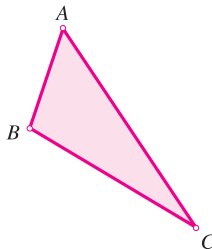
$$\text{f) } \begin{vmatrix} -2 & 2+x \\ x-4 & 3x \end{vmatrix} = 12$$

68. Kakšna je orientacija trikotnika ABC na sliki?

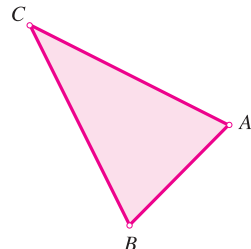
a)

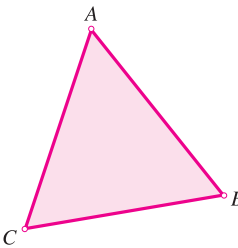
b)

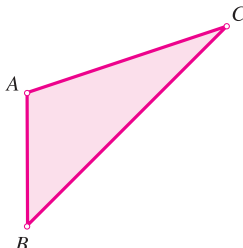
c)

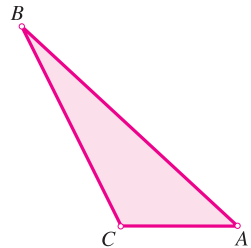
d)

e)

f)

69. Izračunaj ploščino trikotnika ABC in določi njegovo orientacijo:

a) $A(2, -1), B(3, 2), C(-1, 4)$

b) $A(-1, 0), B(4, -3), C(-2, 1)$

c) $A(-5, 1), B(6, 2), C(-1, -3)$

d) $A(2, 4), B(-1, -3), C(0, 5)$

e) $A(-2, -3), B(1, 0), C(4, 3)$

f) $A(4, 6), B(3, -2), C(5, -4)$

g) $A(1, 5), B(3, 9), C(-3, -3)$

h) $A(-4, 2), B(3, -3), C(4, 3)$

i) $A(6, -2), B(3, 9), C(-1, -7)$

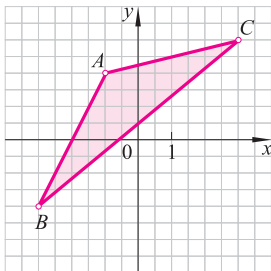
j) $A(-2, 6), B(-1, 5), C(7, -3)$

k) $A(-7, -2), B(4, 5), C(2, -6)$

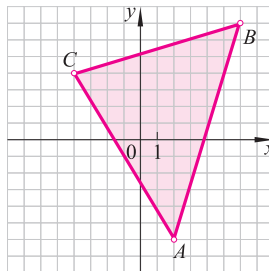
l) $A(1, \sqrt{2}), B(\sqrt{2}, -2), C(1+\sqrt{2}, -1)$

70. Izračunaj ploščino trikotnika ABC na sliki in določi njegovo orientacijo (neposredno s slike in računsko):

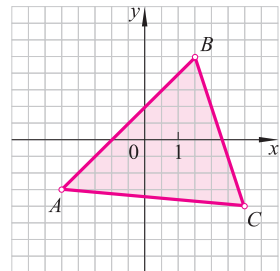
a)

b)

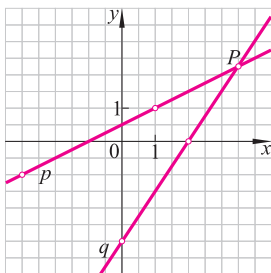

c)

1.13 Naloge za ponavljanje

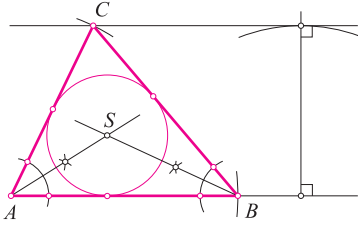
- 304.** Dan je trikotnik z oglišči $A(-3, 1)$, $B(1, -2)$, $C(3, 4)$.
- Nariši trikotnik ABC , izračunaj njegovo ploščino in določi orientacijo trikotnika.
 - Katero izmed oglišč leži na premici $y = -2x + 10$?
 - Zapiši odsekovno obliko enačbe nosilke stranice BC .
- 305.** Množica točk M je določena s pogojevma $(x > 1)$ in $(y \leq -2)$.
- Nariši dano množico točk.
 - Katera izmed točk: $A(-4, 1)$, $B(3, -1)$, $C(2\sqrt{7}, -3\sqrt{8})$, $D(\sqrt{2}, -\sqrt{5})$, $E(1, -4)$, $F(\frac{7}{5}, -\frac{8}{4})$ leži v množici M ?
 - Za katere x bodo točke premice $y = -x + 4$ ležale v množici M ?
- 306.** Premice $y = 3x$, $2x - 5y - 13 = 0$ in $4x + 3y - 13 = 0$ določajo pozitivno orientiran trikotnik ABC . Oglišče A ima izmed vseh oglišč najmanjšo ordinato.
- Izračunaj koordinate oglišč trikotnika ABC . Premice in trikotnik tudi nariši.
 - Koliko enot meri najdaljša stranica trikotnika ABC ?
 - Koliko odstotkov trikotnika leži nad abscisno osjo?
- 307.** Dani sta premici $\frac{y}{2} - \frac{x}{3} = 1$ in $y = 2x - 2$.
- Obe premici nariši in izračunaj koordinati njunega presečišča.
 - Zapiši eksplicitno obliko enačbe premice, ki gre skozi presečišče danih premic in odseka na abscisni osi odsek -17 .
 - Izračunaj ploščino štirikotnika, ki ga dani premici oklepata s pozitivnima poltrakoma koordinatnih osi.
- 308.** Štirikotnik ima oglišča $A(-3, -3)$, $B(2, -1)$, $C(3, 1)$ in $D(-2, -1)$.
- Štirikotnik nariši in izračunaj dolžini obeh diagonal.
 - Zapiši eksplicitno obliko enačb nosilk diagonal.
 - Računsko pokaži, da je dani štirikotnik paralelogram.
- 309.** Na sliki sta premici p in q , ki se sekata v točki P .

- Zapiši implicitno obliko njunih enačb.
- Izračunaj koordinati presečišča.
- V katerih točkah seka premica p koordinatni osi?

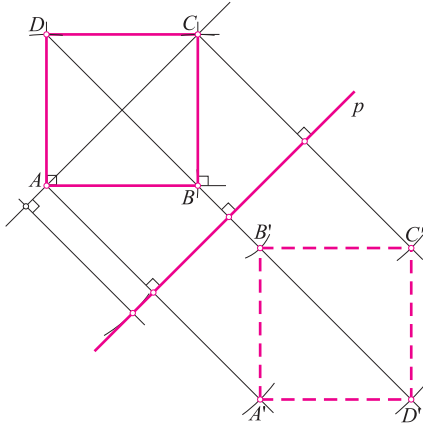
- 310.** Premica p odreže od koordinatnih osi odseka $m = -2$ (na abscisni osi) in $n = 1$ (na ordinatni osi).
- Premico nariši in zapiši implicitno obliko njene enačbe.
 - Zapiši odsekovno obliko enačbe premice q , ki je vzporedna s premico p in gre skozi točko $T(3, 1)$. V isti koordinatni sistem nariši tudi premico q .
 - Izračunaj ploščino trikotnika, ki ga premica q oklepa s koordinatima osema.
- 311.** Naj bo A množica vseh naravnih števil, ki niso večja od 10. Funkcija f priredi vsakemu številu iz te množice največji skupni delitelj tega števila in števila 40.
- Izračunaj $f(2)$, $f(5)$, $f(6)$.
 - Določi zalogo vrednosti funkcije f in ugotovi, ali je funkcija $f : A \rightarrow A$ bijektivna.
- *c) Poišči tako najmanjše naravno število, da ga bi v nalogi zamenjal s številom 40 in bi bila potem funkcija f injektivna.
- 312.** Dani sta linearni funkciji $f(x) = -2x + 3$ in $g(x) = -\frac{2}{3}x - 1$.
- V isti koordinatni sistem nariši grafa obeh funkcij in izračunaj koordinati njunega presečišča.
 - Za katere vrednosti x je vrednost funkcije f večja od vrednosti funkcije g ?
 - Pri katerem x ima funkcija f za 2 manjšo vrednost od funkcije g ?
- *313.** Dana je družina linearnih funkcij $f(x) = (a - 1)x + a + 1$.
- Določi tisto funkcijo iz dane družine, ki ima pri $x = -3$ vrednost 8.
 - Izračunaj ničlo funkcije za $a = \frac{3}{2}$.
 - Za katere a je vrednost funkcije za vsak x pozitivna?
- 314.** Dana je funkcija $f(x) = |x - 1| - |2x + 4|$.
- Nariši njen graf.
 - Za kateri x je $f(x) \geq -3$?
 - Za kateri x je $|f(x)| = 1$?
- 315.** Dan je sistem enačb:
- $$\begin{aligned} ax + 2y + (a + 2)z &= 1 \\ 3x - ay - 2z &= -5 \\ x + (a + 2)y + z &= -5 \end{aligned}$$
- Reši sistem za $a = 0, 1$ in 2 .
 - Za kateri a je rešitev sistema trojica števil x, y, z , od katerih je $y = 0$?
- **c) Za kateri a sistem nima ene same rešitve?
- 316.** Točke $A(4, -3)$, $B(9, 9)$ in $C(-7, 39)$ so oglišča trikotnika.
- Izračunaj njegov obseg.
 - Določi koordinati razpolovišča stranice BC in izračunaj dolžino težiščnice na stranico BC .
 - Zapiši implicitno obliko enačbe premice, ki poteka skozi oglišče C in je vzporedna s stranico AB .

532. a)

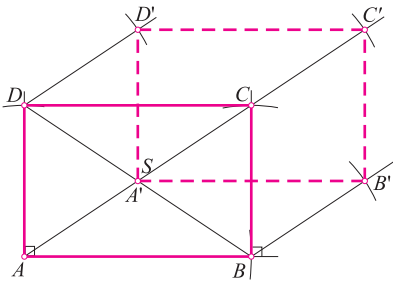
b) 5.9 cm c) γ

533. a)

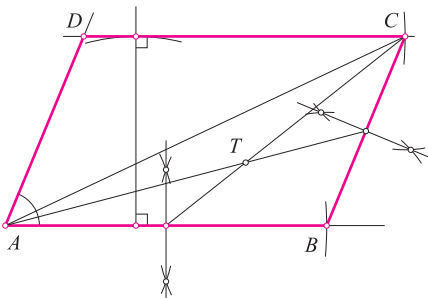
b) 8 cm c) $4\sqrt{6}$ cm

534. a)

b) $2\sqrt{13}$ cm c) $k = \frac{1}{2}$

535. a)

b) $\beta = 112^\circ 5'$, $\gamma = 67^\circ 5'$, $\delta = 112^\circ 5'$

c) $22^\circ 5'$